

A kert a mi saját világunk, egy általunk teremtett és általunk ellenőrzött világ. Rendezett és harmonikus univerzum, szemben a rendezetlen és diszharmonikus külső világgal. A kert egyike annak a ritka pontnak az életünkben és az univerzumban, amelyeket valóban rendben és ellenőrzésünk alatt tudunk tartani.

++++++

A szent nem létezik a profán nélkül.

++++++

A giccs valószínűleg azért marad kívül az igazi művészet birodalmán, mert mindent elkövet annak érdekében, hogy százszázalékosan csak szép legyen.

++++++

A halál abszurditása, a halál tökéletes értelmetlensége csak akkor győzhető le, ha van valami az ember létezésén túl. Valami, ami az egyéni élet elkerülhetetlen végessége, megtörése, megsemmisülése ellenére is értelmessé teszi ezt az életet. Egy tágabb keret, amelyen belül értelme, célja, feladata, haszna van a véges emberi életnek.

++++++

Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy ha valami érthető, akkor az egyben azt is jelenti, hogy ennek a valaminek van valami értelme. Ez azonban nem mindig van így.

++++++

Mondhatnánk azt, hogy mi valami mást értünk boldogságon, mint amit az ért rajta, aki megteremtett minket, és azért nem találjuk igazán a helyünket ebben a világban, ezért nem illünk össze a világgal, ezért vagyunk, csúnya idegen szót használva, inkompatibilisek a világgal.

FARKAS ISTVÁN

LÁTHATATLAN KIÁLLÍTÁS

Jézus pedig azt mondta:

„Azért jöttem a világba, hogy ítéletet tartsak, hogy akik nem látnak, azok lássanak, és akik látnak, azok vakok legyenek.”

...”Ha vakok volnátok – felelte Jézus –, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök.” Jn 9

Aki „látta” a kiállítást az, az olvasottak alapján csak legyinteni fog, hiszen leírni úgysem lehet. Aki „nem látta”, az ezután sem érti majd miről is szól. Akkor minek írni róla – kérdezhetnénk? Hát, csak azért, mert a látás – mondják a tudósok – adja életünk külső benyomásainak 80%-át. Tényleg így van? - kérdezhetjük mindaddig, amíg hiányát meg nem tapasztaljuk. Addig csak egy ismeret - értés és érzés nélkül. És ha megtapasztaltuk, akkor mi van? Na, erről próbálok írni – amit lehetséges.

Minap, néhány barátommal – úgy tizenöten, fiúk, lányok, öregek, fiatalok – elmentünk megnézni a Láthatatlan Kiállítást. Kedves közvetlenség, finom udvariasság, bevezetés a ma már alig használt Braille írásba, alapos előkészítés a nem-látók részéről a ránk váró elkövetkezendőkre. Aztán tök-sötétség, ahogy manapság mondják. „Igen – mondja a vezető – megjelennek olyan fények, melyeket valaki esetleg a meditáció során láthat, de ezek csak az agy kivetítései.” A test kezdeti készültsége – amikor minden érzékszerv a maximumára kihegyezett és a figyelem együtt van a váratlan előtt, mint például minden veszélyhelyzetben érezve a saját tér teljes beszűkülését, itt is, az egymásra utaltság és a vezető folyamatos feszültségoldó szövege hatására – lassan oldódott és – számomra meglepő módon – igen hamar egy különös, de komfortos érzéssé szelődött. Valaki nagyon hamar visszanyerte magabiztosságát és bizalmát az együtt-ben és a vezetőben. „Á, ez egy zongora”, „itt egy kép a falon” – hallatszottak a gyermeki felfedezések örömkialtásai a berendezett lakásban, majd a vezető részéről a folyamatos humoros korrekció: „Nem kép, hanem tükör, hiszen ez vakok lakása...!!?” Majd később: „Ez milyen autó, itt az utcasarkon? - Kispolszki? Nagyon jó! Te mindent látsz!” „Na, mi lehet ez a szobor szerinted? Mi ez itt?” „Hát, ez...” „Igen az, ne ijedj meg, ez két női mell. Ez a Milói Vénusz szobra. Nagyon kevés helyen engedik meg a vakoknak, hogy megtapogassák – hogy láthassák - a műtárgyakat a kiállításokon. Párizsban például egyedül a Rodin múzeum ilyen.”

Ahogy egyre beljebb haladtunk a szinte meseországba, úgy nőtt bennem a magabiztosság. Lassan, ha még nem is teljesen, kezdett bennem valaki rájönni a játékszabályra és ezzel együtt a kezdeti kihegyezett figyelem lanyhult. Megtapasztaltam, hogy nagyon sok mindent ismernek az ujjaim, a füleim és az orrom is. Amikor például a végén, a „kávéházban” egy kényelmes fotelben ülve kávéval kínáltak, egészen otthon éreztem magam. Teljesen fesztelenül tettük már fel kérdéseinket a vezetőnek. „Mivel foglalkozik, mióta vak, mit a hobbija, merre járt? Hogy fejleszti azokat az érzékszerveit, amik épek?” Álmélkodva hallgattuk, hogy vállalkozó, van egy cége és vagy tíz alkalmazottja; egy baleset következtében, kisgyerekkora óta vak; élsportoló, lovagol, cselgáncsozik, fut; sportolóként bejárta az egész világot.” Majd sorra mesélni kezdte azokat az élményeit, melyeket utazásai során úgynevezett látó emberek társaságában élt át. Nagy humorral, de tapintatosan ecsetelte azokat a helyzeteket, amikor a látó emberek vaksága annyira nyilvánvalóvá vált, hogy még ők maguk is szembesülhettek vele. Elmesélte, hogy egyik paraolimpián, Sidney-ben egy vakokból álló kis csoportjukat elvitték kirándulni. Másfél órás autótúrt végén egy szakadék szélére vitte ki őket a vezető és azt mondta: „Íme, innen jól láthatók a híres Kék hegyek”!!!

Ami pedig a többi érzékszerv fejlesztését illeti,

arról így beszélt nekünk, a sötétben nem látóknak: „Az érzékszervek érzékenysége nem fejleszhető. Senkinek sem lesz több receptora sem a fülében, sem a szemében, sem az orrában, sem ízlelő bimbóiban, mint amennyivel született. Azonban, hogy mennyire használjuk őket, a saját világi tájékozódási lehetőségeinket, az rajtunk múlik. Egy mindennapi, egyszerű, városi élet minimális érzékszervi aktivitással élhető. Csak a kivételes helyzetek – nagy félelem, nagy düh, nagy szerelem, nagy veszély, mély részvét, vagy a különleges helyzetek, mint egy verseny, egy extrém hideg, -éhség, -fáradtság, -szomjúság – mozgósítják a nagyobb lehetőségeinket.”

Milyen különös – gondoltam -, mintha a természet újra és újra figyelmeztetni akarna, amikor a fenti esetekben felrázza a lehetőségeim tárházát, hogy rámutasson mennyire nem látva élem az életemet. Mennyire szétszórom a figyelmemet, vagy hagyom a jól begyakorolt automatámat működni, ami hihetetlen gyorsan képes a legkülönösebb helyzetekhez is alkalmazkodni úgy, mintha semmi sem változott volna, hogy egy percre se kelljen megállnia önmaga igazolásában, megerősítésében. A kinti, nyitott szemű hipnózis itt bent csukott-szeműbe ment át. Mintha egy gép lennék és minden ezt a fajta működést támogatná.

Búcsúzásnál, kedves együttérzéssel mondta: „Ne higgyétek, hogy a vakok nagyon különös emberek. Pont olyanok mint ti. Köztük is van, aki többet 'lát' és van, aki kevesebbet. Látók közt is vannak csömlátók és a vakok közt is vannak széles-látókörűek”.

Milyen különös adottságokkal vagyunk megáldva. Van egy figyelünk, ami az érzékszerveken keresztül egyszerre sok mindenre kiterjed. Mindenki annyit lát a világból, amennyire figyelme terjed – mondják a nagy gondolkodók. Annyit is hall, érzékel, érez – tehetjük hozzá. Hiszen például, ha nagyon odafigyelek valamire, hamar elfáradok, ugyanakkor semmi mást nem látok, vakon beleestem a dologba. Ha szétszórom a figyelmemet, akkor sok mindent látok, hallok, de semmi sem érint meg, ér el hozzám mélyen, hiszen jól ismert világban, jól ismert játékszabályok közt vagyok. A koncentráció után szórakozok és a valóság sem itt sem ott nem ér el. Érzékszervi érzékeléseim nagy részét az elmém kezeli: azonosítja, lefordítja, elveti vagy észre sem veszi. Nagy hatékonysággal működik. Mikor érhetné el lényemet egy új benyomás? Csak akkor, ha

leállítja az elme – melyet rendszerint az érzélem energiája mozgat – a mechanikus kép, fogalom, mozdulat és érzélemalkotó tevékenységét. Ha képes megállni előtte, ott maradni és teljesen újként látni, amit lát. De a valóság ez a jól begyakorolt mechanikus működés, hiszen életünkben minden folyamatosan változik és mégsem esünk szét. De ki állna meg, ki maradna ott látva és előtte állva? A könnyebb életvitel, a jobb energiagazdálkodás miatt alakult ki ez a képességeink, ami aztán a törvényszerű vakságunkhoz is vezetett. Milyen csodálatosan van megalkotva ez a szervezet, hogy egy érzékszerv kiesését szinte azonnal átveszi egy másik, hogy az élet, a működés csak egy kicsit zökkenve fennmaradjon. Hatalmas erő az, ami a mozgást, a változást, az élet áramlását fenntartja. Ez a lenni vágyásom ereje. Látnom kellene. De honnan ez az erő? El vagyok vágva a forrásától? Nem ismerhetjük? Sohasem? Lehetetlen. Nem így tanultuk. És vannak pillanatok, amikor egy pillanat alatt hirtelen beáramlik egy nagy erő. Mi teszi lehetővé? Máskor mi akadályozza? Mi emészti fel szinte azonnal? Ki használhatná, ha összegyűlhetne? És mire? Miért vagyok itt? Ismerjük a válaszokat. Ezekre a kérdésekre is. „A zsidók még várják a Messiást, a keresztények már nem...” – mondta egy kedves barátom.

Kétféle működés, mindkettőről van tapasztalatom. A kettő közt billeglek. Megkapaszok, majd elsodródok. Közönséges, jól szervező énem felülkerekedik. Aztán újrakezdem. Van egy belső erő, ami nélkül kint csak automatikus működés van. Csak belekapaszokva lehetek erős kívül is. Nyugalomban ez a belső erő megtapasztalható. És van egy külső erő, ami lehetővé teszi ennek a belső erőnek a kifejlődését és megnyilvánulását kifelé, ha lényem nem sodródik bele mechanikusan mindenbe. Ha belül látom semmiségemet, rászorultságomat erre a belső erőre, nem azonosulok semmivel, akkor ott az erő. Belső erő nélkül lehetetlen erőseknek lennünk kint. Ha kívül nem játszunk egy szerepet, lehetetlen nem azonosulni minden látottal, érzékelttel. Külső erő nélkül viszont nem lehetünk erősek belül. Hogyan lehet a belső szabadságot fenntartani, nem azt téve, amit akarok, hanem azt, amit a másik személy, a helyzet akar? „Tegyetek meg és tartsatok meg ezért mindent, amit mondanak nektek, de tetteikben ne kövessétek őket, mert bár tanítják, de tetté nem váltják.” - írja Máté. Ismét egy különös ellentmondás. Talán ezzel éppen azt tanította a Mester, hogy hogyan maradhatunk meg és szolgálhatjuk azt a vágyott belső kapcsolatot, amiről talán már mindannyiunknak lehet tapasztalata, miközben nem egy „bentlakásos iskolában”, hanem az élet sűrűjében vagyok.

Más dolog látni és megint más látni. Vak vezetőnknek igaza volt. Nem kell megvakulni ahhoz, hogy ne lássunk és nyitva lehet a szemünk anélkül, hogy valami valóságosat is látnánk. Két világ határán élünk és nagy önuralomra van szükségünk, hogy ne essünk le, ne

vesszünk bele egyik oldalba se. A kérdés mindig ez: mennyire vagyok képes szembesülni a helyzettel, látni a helyzetet és azt tudatosan szolgálni? Általában mindig többre, mint amennyit józan eszem pillanatnyi reakciója vagy akár jó-szándéka diktálna. Ehhez azonban megállni és látni kellene! De ki és mit? Láthatatlan kiállításon vagyunk.

Kőbánya, 2015. fergeteg hava

HEIDL GYÖRGY

“URAM, KIHEZ MENNÉNK?”

A KAFARNAUMI BESZÉD

Az egyház az évközi 17-21. vasárnapokon, tehát öt alkalommal (!) János evangéliumának hatodik fejezetét olvassa. Amikor ezt a szöveget hallgatjuk, érdemes tudatosítanunk, hogy az úgynevezett „jánosi közösség”, az az őskeresztény gyülekezet, amelyben a negyedik evangélium kikristályosodott, mélyen szakramentális szemléletű. A keresztségben újjászületettek eukharisztikus közösségének teológiája tükröződik az evangélium szerkezeti felépítésében, a nagy (búcsú)beszédekben, a példázatok jelképeiben és a hét csoda-elbeszélésben éppúgy, mint a feltámadás utáni eseménynek, a csodálatos halfogásnak a leírásában.

A víz borrrá változtatása a kánai menyegzőn, a tisztviselő fiának meggyógyítása Kafarnaumban, az inaszakadt meggyógyítása a Beteszda tónál, a kenyérszaporítás, a vízen járás, a vakonszületett meggyógyítása és Lázár feltámasztása önmagukon túlmutató csodajelek, amelyek az ősegyház legmélyebb hitét fejezik ki: a hitet abban, hogy vízből és Szentlélekből újjá lehet születni, és az átváltoztatott kenyér és bor közösségében az ember egyesülhet Istennel. Erről beszélt Jézus a művelt és erkölcsös Nikodémusnak (vö. Jn 3,5), és erről a bűnös és megvetett samáriai asszonynak, az első embernek, akinek kinyilatkoztatta önmagát (Jn 4,26).

A szinoptikusoktól eltérően János nem idézi fel az utolsó vacsorán az eukharisztia alapító szavait. Az ő evangéliuma a maga egészében eukharisztikus/szakramentális. Erről a hitről, erről a misztikáról nem csupán szövegek tanúskodnak, hanem képek is, az őskeresztény művészet: gyülekezeti házak (domus ecclesiae), baptisztériumok falfestményei, a katakombafestmények és szarkofágplasztikák, amelyeken a Jó pásztor alakja, a Jákob kútjánál történt találkozás és a jánosi csodajelenetek már a legkorábbi időktől kezdve feltűnnek. E jelenetek magyarázatai feltehetőleg már igen korán részét képezhették a

keresztségi katekéziseknek, amint arra a IV. század végéről fennmaradt katekézisekből következtethetünk (Szent Ambrus, Jeruzsálemi Szent Cyrill, Aranyszájú Szent János). A szóbeli oktatás során a csodákat részint a megkeresztelt élethelyzetének megvilágítására idézik fel (meghalt, de feltámadt, beteg volt, de meggyógyult, stb.), részint annak igazolására, hogy a keresztség vizének és az eukharisztia kenyérének és borának természetét a természetet a semmiből létrehozó isteni Ige képes átalakítani.

Ha az evangéliumot megformáló közösség hitét és tapasztalatát figyelmen kívül hagyjuk, nem nyílik meg számunkra Jézus talán legmegdöbbentőbb beszédének mély értelme. S ha ez nem történik meg, mi is azok számát gyarapítjuk, akiket mélységesen megbotránkoztatott és megbotránkoztat mindaz, amit Jézus az égből alászállt élő kenyérről (Jn 6,25-71) részben a kafarnaumi zsinagógában (6,25-59), részben tanítványai körében (6,60-71) mondott. A leírásból tudjuk: Jézus olyannyira pattanásig feszítette a húrt, hogy mire a beszéd végére ért, már csak tanítványainak legszűkebb köre maradt mellette. Ennek talán profetikus jelentése is van.

A zsinagógai beszéd közvetlen előzménye a Tibériás tavánál véghezvittekényerszaporítás, amikor Jézus öt árpakenyérrel és két hallal jóllakott több, mint ötezer embert. A csodálatos esemény hatására a tömeg királlyá akarta tenni, ő azonban visszavonult a hegyre, este pedig a vízen járva elindult a tó túloldalán fekvő városba, Kafarnaumba. Másnap az emberek csodálkozva kérdezték tőle, miként jött át a városba (6,25), mire ő figyelmeztette követőit, hogy ne azért keressék, mert kenyeret adott nekik, és ne a romlandó eledelért fáradozzanak, hanem „azért az eledelért, amely megmarad az örök életre” (6,27).

A táplálék jelképrendszere a János szerinti evangéliumban különösen fontos szerepet kap. A kánai menyegzőn a bornak, a samáriai asszonnyal folytatott beszélgetésben a víznek, és most a kenyérnek nyilvánvalóan önmagán túlmutató jelentése van. Jézus már Samáriában, Jákob kútjánál szimbolikus értelemben beszél eledelről, amikor Szikarból visszatérő tanítványainak, akik enivalóért mentek el a városába (4,8), azt mondja: „Van nekem enivalóm, amiről ti nem tudtok. ... Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, aki küldött engem, hogy elvégezzem az ő művét” (4,32 és 34). A galileai Kafarnaumban e